

Práca na pozemkoch

Predmet práca na pozemkoch je integrálnou súčasťou remeselných predmetov – spolu s ručnými prácami a prácami s drevom. Člení sa na záhradkárske, pestovateľské práce a starostlivosť o okolie školy. Predmet prebieha v 1. až 9 ročníku vo vyučovacom procese alebo v poobedňajších klubových činnostiach. Práce na pozemkoch sú pritom prepojené s ďalšími predmetmi - prvouka, prírodoveda, výtvarná výchova, práce s drevom 8. a 9. r.(napr. dotváranie herných prvkov na dvore) alebo organizovanou činnosťou v rámci školského klubu.

Základným cieľom prác na pozemku je vytvorenie aktívneho vzťahu žiaka k svetu. Zmysluplná činnosť v prírodnom prostredí (ošetrovanie okolia, záhradkárenie a farmárčenie) pritom poskytuje psychohygienicky zásadné rozšírenie kognitívneho poznávania sveta okolo nás. Ciele tohto predmetu sú teda na jednej strane kognitívne (poznávanie zákonitostí vo svete rastlín a zvierat), na druhej strane však aj psycho-fyzicky hygienické.

V tomto učebnom predmete sa majú žiaci naučiť základom pracovných zručností, kreativite a kladnému vzťahu k prírode a životnému prostrediu. Predmet smeruje k rozvoju morálnych a vôľových vlastností (systematickosť práce k dosiahnutiu cieľa, vytrvalosť a samostatnosť, ktorá neslúži iba vlastnému prospechu, ale prospechu celku). Ďalej k estetickému vnímaniu a tvorbe bezprostredného okolia žiaka.

V rovine vedomostí predmet smeruje k osvojeniu si poznatkov o pestovaní, rozmnožovaní a rýchlí, osvojeniu si základov aranžovania a viazania kvetov, osvojeniu si poznatkov o pestovaní okrasných rastlín v obytných a pracovných priestoroch, v záhradách (na letníckových a trvalkových záhonoch, v skalkách), k poznatkom o výsadbe okrasných aj úžitkových drevín a ich ošetrovaní.

Počas deviatich rokov pracovných činností v predmete sa žiak postupne, primerane jednotlivým vývojovým stupňom, stáva kompetentným v oblasti vnímania a utvárania zdravého životného prostredia, sociálnej interakcie a kultúry.

Obsah	Výkon
Práca na pozemkoch, 1.-2. ročník	
<ul style="list-style-type: none"> základné poznávanie pozemku školy (prostredníctvom morálnych príbehov) jednoduché práce spojené s prežívaním kolobehu roka zametanie, hrabanie lístia, čistenie plôch od snehu základné zoznámenie sa s kompostom	<ul style="list-style-type: none"> dokáže vyzbierať konáre, kamene a nečistoty z trávniku vrámci spolupracujúcej skupiny systematickejšie postupuje pri zametaní lístia, čistení plôch od snehu dokáže spolupracovať vrámci skupiny pod vedením dospelého
Práca na pozemkoch, 3.ročník	
<ul style="list-style-type: none"> od zrna k chlebu (obrábanie polička, sejba obilnín) hrabanie lístia, zametanie, čistenie plôch od snehu zber ovocia, príprava ovocných štiav starostlivosť o ohnisko základné povedomie o kompostovateľných surovinách	<ul style="list-style-type: none"> pozná spôsob pestovania obilovín pozná rôzne druhy obilovín vie zaorávať a siať vie narábať s rýľom, kosou, cepom systematickejšie postupuje pri zametaní lístia, čistení plôch od snehu dokáže spolupracovať vrámci skupiny pod vedením dospelého
Obsah	Výkon

Práca na pozemkoch, 4.ročník	
<ul style="list-style-type: none"> • od zrna k chlebu (žatva, mlátenie a previevanie zrna, pečenie chleba) • zber konárov, pílenie a ukladaniena na kopy, starostlivosť o ohnisko • zber ovocia, spracovanie (pečenie, šťava z ovocia) • pestovanie bylín v záhrade na čaje a ako doplnok k čajovni • sejba strukovín a starostlivosť o ne • základné povedomie o kompostovateľných surovinách • - základy aranžovania a viazania kvetov 	<ul style="list-style-type: none"> • vie žať, vymlátiť zrna, previať ho • vie narábať s pílou, sekerou • vie spracovať ovocie: sušiť, lisovať na šťavu, spracovať na ovocné pyré • udržiava poriadok pri ohnisku • ovláda pestovateľské postupy pri pestovaní hrachu a iných plodín, bylín • dokáže rozlíšiť kompostovateľné suroviny od nekompostovateľných
Obsah Práca na pozemkoch, 5.ročník	Výkon
<ul style="list-style-type: none"> • pozná základné vlastnosti pôdy a jej spracovanie • pestovanie rýchlorastúcej zeleniny (ranné, skoré odrody)- možnosť pestovať aj tie, čo sa pestovali v nižších ročníkoch, alebo pridať tie, čo sa zberajú na jeseň - najmä koreňová zelenina • starostlivosť o živý plot • starostlivosť o okrasné a izbové rastliny v triedach • význam rytmu a polievania pre zdravý rast rastlín • základné povedomie o kompostovateľných surovinách • základy aranžovania a viazania kvetov 	<ul style="list-style-type: none"> • vie pracovať s hlinou • v jednoduchých základoch ovláda presádzanie a pikýrovanie • vie okopávať, robiť hriadky • ovláda pestovateľské postupy pri pestovaní rýchlorastúcej zeleniny a iných plodín, bylín • dokáže rozlíšiť kompostovateľné suroviny od nekompostovateľných
Obsah Práca na pozemkoch, 6.ročník	Výkon
<ul style="list-style-type: none"> • ošetrovanie a výživa rastlín (živné roztoky, hnojenie) • elementárne poznanie procesov v kompostovisku a starostlivosť o kompost • agroekologické požiadavky • poznávanie bežných druhov rastlín • prerezávanie, omladzovanie, štepenie, vrúbľovanie, očkovanie, okopávanie, hnojenie stromov a kríkov, oberanie ovocia • vyživovanie stromov a kríkov kompostovou zeminou • základy aranžovania a viazania kvetov 	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže sa v jednoduchej miere starať o kompost • v základoch pozná prerezávanie, omladzovanie, štepenie, vrúbľovanie, očkovanie • dokáže okopávať stromy a kry, dôkladne obrať ovocie • v základoch pozná podmienky skladovania ovocia • vie rozlíšiť životaschopné výhonky od neživotaschopných
Obsah Práca na pozemkoch, 7.ročník	Výkon
<ul style="list-style-type: none"> • význam minerálnych látok pre ríšu rastlín (biodynamický preparát „kremenáč“) • prerezávanie, omladzovanie, štepenie, vrúbľovanie, očkovanie, okopávanie, hnojenie stromov a kríkov, oberanie ovocia • elementárna starostlivosť o kompost • súvislosť astronomických javov s špecifikami rastu rastlín • rastlina podľa jednotlivých častí (koreň, list, kvet, plod) • ochrana rastlín a pôdy • liečivé rastliny, starostlivosť o skalky • základy aranžovania a viazania kvetov 	<ul style="list-style-type: none"> • v základoch pozná význam minerálnych látok pre rastlinu • dokáže sa v jednoduchej miere starať o kompost • chápe základnú súvislosť medzi rastlinou a rytmiami kozmických telies • v širšom rozsahu ovláda zásady omladzovania, štepenia, vrúbľovania, očkovania • dokáže okopávať stromy a kry, dôkladne obrať ovocie • v základoch pozná podmienky skladovania ovocia • vedome chráni stromy a všetky rastliny (nielen v školskom areáli) • pozná význam liečivých bylín, ich aplikáciu
Obsah Práca na pozemkoch, 8.ročník	Výkon
<ul style="list-style-type: none"> • záhradkárke práce vyžadujúce zručnosť, výdrž a 	<ul style="list-style-type: none"> • dokáže prospešne a vytrvalo pracovať s pôdou a

<ul style="list-style-type: none"> fyzickú námahu spracovanie plodov (zaváranie, nakladanie, varenie džemov, výroba bylinkovej soli, omáčok) poznávanie kultivovaných rastlín a pre ne vhodnej pôdy; rotácia plodín na pozemku – výhody a nevýhody vhodné a nevhodné obdobia pre starostlivosť o rastliny (ročné obdobia vo vzťahu k pohybu kozmických telies) periodické pozorovanie rastlín s obrazným a slovným zaznamenaním starostlivosť o kvetinové plochy v areáli a na prístupových cestách starostlivosť o kompost (prehadzovanie, vlhčenie) a vyživovanie záhonov kompostovou zeminou žatie trávy kosákom starostlivosť o ihriská oprava nástrojov starostlivosť o životné prostredie základy aranžovania a viazania kvetov 	<ul style="list-style-type: none"> rastlinami dokáže primerane spracovať plody dokáže rozlíšiť pretváranie rastliny vrámci pravidelnej časovej periódy dokáže sa efektívne starať o kompost dokáže vrámci skupiny zabezpečiť opravu herných prvkov, vytvára prirodzené prostredie, do ktorého sú herné prvky zaradené dokáže opraviť pokazené nástroje dokáže dôkladne a systematicky upratovať pozemok vrámci väčšej i menšej skupiny, separuje odpad dokáže sa prospešne postarať o kvetinové plochy v areáli školy a na prístupových cestách
<p>Obsah</p> <p>Práca na pozemkoch, 9.ročník</p>	<p>Výkon</p>
<ul style="list-style-type: none"> krajinné záhradníctvo a lesníctvo periodické pozorovanie rastlín s obrazným a slovným zaznamenaním vhodné a nevhodné obdobia pre starostlivosť o rastliny (ročné obdobia vo vzťahu k pohybu kozmických telies) starostlivosť o ovocné kry a stromy, o dekoratívne kry a stromy, prezávanie starostlivosť o kompost (prehadzovanie, vlhčenie) a vyživovanie záhonov kompostovou zeminou ochrana pôdy pred škodcami (biodynamické postupy a preparáty) choroby, škodcovia, burina – ochrana proti nim vytváranie chodníčkov, schodíkov a plôtikov starostlivosť o jazierko základy aranžovania a viazania kvetov 	<ul style="list-style-type: none"> dokáže zmysluplne plánovať rozmiestnenie rastlín a budov vrámci areálu školy dokáže zabezpečiť adekvátnu starostlivosť rastlinám (komplexné spektrum – byliny, plodiny, stromy a kry) a herným prvkom vrámci areálu školy a jeho prístupových častí vie ako chrániť pôdu pred škodcami pozná choroby a škodcov rastlín a stromov, vie v prípade potreby správne ošetrovať rastliny a stromy dokáže zabezpečiť primeranú starostlivosť o jazierko

Porovnanie predmetu so štátnym vzdelávacím programom

Základné východisko predmetu spočíva v reálnom zážitku žiakov. Preto je dôraz kladený na činnosť samotných žiakov, pričom teoretické poznatky o činnostiach sú druhoradé. V tom je rozdiel oproti štátnemu vzdelávaciemu programu, kde je dôraz kladený na osvojenie poznatkov. Prvoradé v predmete teda je vytváranie vzťahu k prostrediu cez samotnú činnosť, konkrétne práce s prírodným prostredím. Poznatky o prírodnom prostredí sú podradené činnosti, sú iba prostriedkom pre to, aby bol vzťah utváraný intenzívnejšie. Vždy je zohľadňovaná špecifická situácia triedy a jednotlivých detí. Teda nie tak ako u štátneho vzdelávacieho programu, kde sa norma stanovuje všeobecne s predpokladom, že sa jej jednotlivé deti v konkrétnych podmienkach prispôbia.

Vo všeobecnosti je väčší dôraz na práci náročnejšej na výkon a v prirodzenom prostredí rastlín, hoci miestami sa deti venujú aj drobnejším prácam s črepníkovými kvetinami, množením a aranžovaním. Na týchto drobných prácach však celkové ťažisko predmetu nespočíva. Základy hydroponického pestovania nie sú v predmete obsiahnuté vôbec. Rovnako tak, vzhľadom k

možnostiam poskytovaných prirodzeným vegetatívnym rytmom rastlín, sa od detí nevyžaduje spracovávanie vzorkovnice semien. Rezignuje sa takisto na rozličné pokusy so životnými podmienkami rastlín. Tieto životné podmienky sú deťom prinášané ako poznatok vydobytý dospelými. Vychádza sa pritom z predpokladu neadekvátnosti pestovania prísne vedeckého spôsobu poznávania pred dosiahnutím pohlavnej zrelosti detí.

V skratke je možné povedať, že predmet, tak ako je pestovaný na waldorfskej škole, sa snaží deťom vytvárať priestor pre práce, ktoré pre deti znamenajú silovú výzvu, a ktoré im umožňujú bezprostredne vnímať prirodzené prostredie rastlín s celou komplexitou vzťahov tu prítomných.